XL. évf. [Cluj-Kolozsvár, 1930 március 3. sz. /m.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SCHOOL
California

GYALLAI-PAP DOMOKOS
Lapunk volt szerkesztője, jelenleg a Pásztortűz és Magyar Nép főszerkesztője, akit a Kisfaludi Társaság tagjai sorába választott február 4-én.

Unitarian school for the ministry
Berkeley
America California

TŰZHELY MELLETT

Gyallay Pap Domokos.

E név körül babérkoszorut kellene tenni azért, mert a magyar világ egyik legnagyobb irodalmi társasága, a *Kisfaludi Társaság*, a napokban (február 4-én) tüntető módon soraiba emelte ezt a mi unitárius atyánkfiát. Ez azt jelenti, hogy Pap Domokos költői munkásságát a legilletékesebb társaság elismerte, méltatta és fejére illesztette a dicsőség babérkoszoruját.

Kis Erdélyünkben, széltében és hosszában, örömujjongásban tapsol minden igaz magyar, mert az ő embere, a mi édes testvérünk, a mi legjobb barátunk, a mi életünk boldogságának örökös épitője jutott ehhez a dicsőséghez. Mert ez a dicsőség a miénk. Ez székely dicsőség. Ezt annak a kis völgynek köszönhetjük, melyről a mesét költő régen énekelte:

Szép a Nyikó s a vidéke
Jámbor székely szabad széke.

Ébredj Tiboldi, örvendezz Gálfi Sándor, a ti ösvényetek nem maradt járatlanul. És te, Pap Zsigmond, elhiszed-e, hogy a te drága fiadat érte ilyen nagy szerencse? Lám, az atyai bölcs tanács, a szülői bőkezü áldozás meghozta gyümölcsét. Hát arra gondoljunk-e hogy a két Bencéd, Kobátfalva, Szentmihály anyaegyházzá tömörült szép gyülekezete a hosszas zajból, bajból magához térve, együtt fog örvendezni, hogy a nagytemplomban elhangzott imádságot meghallgatta a mindent bölcsen igazgató lelkiatya s adott nektek alkalma az együttörvendezésre?

De az *Unitárius Közlöny* is helyet kér amellett az asztal mellett, ahol a tisztességet és tiszteletet osztogatják az érdemnek. Pap Domokos előbb volt az Unitárius Közlönyé, mint bárki másé. A Aranyos Vidék, a napi ujságok, a könyvek csak azután következtek hogy Pap Domokos a mi lapjainkon megkezdette a szótagpróbákat Emlékezzünk csak.

A Dávid Ferenc Egylet ifjusági körét az egyetemi hallgatók és a teológusok erős csoportja vezette. A jelen száz év kezdetén ujult erővel nekilendültek, mert lenni és tenni akartak. A ma vezető férfiak neveit ott látjuk: Ferencz József, Kriza János, Mikó Imre Mikó Lőrinc, György János, Raffaj Károly, Barabás István, Szentmártoni Kálmán, Kovács Kálmán, Kelemen Lajos s más sokat igérő ifju neve között a Pap Domokosé a leggyakoribb. Ő az ifjuság költője s nekünk ugy tetszik, hogy azokban a versekben már benne van a Kisfaludi Társaság tagságára mutató hajnalpir s a magyar nép szivébe látó élénk szem.

Versben vigasztalja apját a testvér feletti bánatában:

Édesapám lelkem szép, derült leveled
Szeretettel irtad,
Hogyne örvendenék minden sorának,
Ha rólatok hirt ad!
Hanem az a felhő, amely az iráskor
Homlokodon játszott
Olvasáskor nekem szivárványos szépnek,
A legszebbnek látszott.

A mai napig tart apja iránt a legteljesebb tisztelet és szeretet. Szive mindig oda vonzotta a kis székely faluba, Benczédbe. S talán egy lépést sem tett, hogy ki ne kérte s ne hallotta volna a bölcs apa tanácsát. A falu, a családi kör, a székely népélet boldogsága, ideálja. Szereti a vallásos áhitatot, boldogan emlegeti a mesemondó nagyapát, az imádságot tanitó anyát.

S hogy azóta bármint megtépték a mesék,
Lelkem a hitén még kétségbe nem esék.
Köszönöm, hogy egykor csillagváló este,
Öreg nagyapámmal kiültünk kettesbe.

Amilyen boldogitó lelkének a falusi idill, olyan a mult emléke, a székely dicsősége. Ezért ég a lelke. Ettől elválni nem tud.

Mikor a *Vaskenyéren* regényét irja, a székelyvérrel vegyült torockóiakat elviszi a székelyföldre, mert ott találja meg az ősi vitézséget. Mert ott akar hatni szavaival.

Aki találkozik vele, már nehány perc mulva azt veszi észre, hogy valamely népproblemán töri a fejét. Mert a magyar népért semmi sem sok. Mert ebben a fajban annyi jó, annyi erő, akkora élniakarás van, hogy azt irányitni, azért szót tenni, azért föláldozni nyugalmat, élvezet és boldogság.

Pap Domokos tanársággal kezdette, a háboruval folytatta s miután a magyar nép barátai benne látták azt a vezérszellemet, aki az uj viszonyok között a népnevelés vezetésére legalkalmasabb, a kolozsvári unitárius kollegium tanári karából kikérték, hogy erejét egészen az irodalomnak és a *Magyar Nép*-nek szentelhesse. A *Magyar Nép*-et olyan népszerüvé tudta tenni, amilyent magyar néplap soha el nem ért, mert olvasói száma huszezer körül jár.

Önálló müvei száma igen nagy s termékenysége most van legjavában.

A mult évi Dávid Ferenc-ünnepélyen a nagy férfi emlékének egy kis szindarabot szentelt, melyet az ifjuság előadott Kolozsvárt és Dévén, mindkét helyen kitünő sikerrel. Neki köszönjük Dávid Ferenc rövid, de kedves és vonzó életrajzát.

Jövünk, hogy üdvözöljük Pap Domokost, kit most irói nevén Gyallay Domokosnak ismer és velünk együtt tisztel a magyar világ.

Az *Unitárius Közlöny* régi poéta dolgozó társa előtt tisztelete és szeretete melegségével fejezi ki örvendező üdvözletét a Kisfaludi Társaság tagsága megnyerése alkalmából. Ő a Kriza János nyomába lépett.

Csak tovább, diadalról diadalra! B. Gy.

Leányaink angol ösztöndijáról.

Azt hiszem, ma már minden magyar unitárius tudja, hogy egy kiváló angol nő, Sharpe Emilia, olyan alapitványt tett le a Channing House School nevü unitárius felsőbb leányiskolánál, melynek kamataiból ebben az intézetben állandóan egy magyar unitárius leány teljesen ingyen tanulhat. Ez az alapitvány teszi lehetővé, hogy annyi év óta leányaink felkeresik ezt az intézetet, hogy itt ismereteiket kiegészithessék, látókörüket kibővithessék, az unitárius vallásban megerősödjenek s megtanuljanak angolul, hogy ezen a világnyelven fenntarthassák aztán az érintkezést a világ összes unitáriusaival, de legfőképen angol és amerikai hitrokonainkkal. E kiváló unitárius angol nőnek, Sharpe Emiliának, születése 100-ik évfordulóját ünneplik a tavaszon az angol unitáriusok s ez évforduló alkalmával én is az általa tett alapitványról kivánok megemlékezni.

Sharpe Emilia, Sharpe Sámuel londoni bankárnak volt a leánya. Nővérével, Matildával együtt az akkori viszonyokhoz képest igen gondos nevelésben részesült: tudott latinul, héberül és széleskörü jártassága volt a keleti népek történetében és művészetében. Jótékonysági hajlamait már édesatyjától örökölte, kinek nevét a londoni egyetem egyik szárnyépülete s a British Muzeum egyptomi tárának több értékes darabja őrzi. Már fiatal leánykorában sokat utazott édesatyjával s kedvesen emlékezett meg a vasut első korszakáról, mely az ő fiatalságában még óriási szenzáció volt s melyre sokan még évekig nem mertek ráülni. Ők is csak atyjuk hosszas biztatására szánták rá magukat s ez az esemény sokáig nagy élmény volt számukra.

A két nővér külső megjelenésükben hasonlitott egymáshoz. Feltünően alacsony termetü, filigrán teremtések voltak, ruházatuk a lehető legegyszerübb, fejükön bársonyból készült, főkötőszerü kalap, mely alól összes fürtjeik itt-ott kicsusztak. Már 1904-ben Miss Matilda 72, Miss Emilia 74 éves volt, de azért mozgékonyságuk és tevékenységük meghazudtolta magas életkorukat.

Lelki összetételükben a két nővér sokban különbözött egymástól, bár mindkettőjük jellemének alapját a mély vallásosság s az unitárius hithez való törhetetlen ragaszkodás képezte. Ez utóbbiért minden munkásságukat és vagyonukat áldozatul hozták.

Miss Matilda inkább irodalmi és művészi hajlandóságu volt, mig Miss Emily egész életét az unitárius egyházaknak és a jótékonyságnak szentelte. Miss Matilda üres idejében festegetett, többek között Miss Emilynek egy igen sikerült arcképét festette meg olajban. Irogatott is, volt neki egy kis verskötete, meg egy pompás szemelvény-gyüjteményt állitott össze régi és ujabb angol irókból „Never forget“ cimmel, mely több kiadást ért s melynek tökéletesitése és sajtó alá rendezése fő-fő passziója volt neki. Miss Matilda élénk, beszédes, szellemes nő volt, aki több izben járt Olaszországban és Németországban s aki itten szerzett tapasztalatairól mindig

érdekesen tudott elcsevegni. Dacára puritán gondolkozásának, élvezte az életet, bár a hétköznapi ugynevezett szórakozásokban egyáltalán nem vett részt. Érdekelték őt az emberek, érdekelte őt az élet s többször elvitt engem magával, hogy az omnibuszok tetejéről gyönyörködjünk abban a tarka, rohanó áradatban, melyet London utcai forgalma nyujt főkép hétköznapokon.

Miss Emily már sokkal zárkózottabb, de egyben sokkal szubtilisebb természetü volt: halk szavu, kevés beszédü, nesztelen mozdulatu, de azért határozott és energikus. Legfőbb olvasmányait unitárius iratok s a Biblia képezték s ezeknek terjesztése volt életének legfőbb célja. Azonkivül anyagilag segélyezett minden erre rászorult unitárius egyházat s nem feledkezett meg a szegénységben és nyomorban sinylődő embertársairól sem. Mint idősebb, ő viselte a háztartás gondjait is. Reggelenkint elindult egy jó öblös szövettáskával, melyben tegnapi ujságok, kisebb füzetek és könyvek, néhány darab sütemény s egyéb apróságok voltak s csak miután mindezt a Highbury Place környékén lakó szegények és betegek közt szétosztotta, csak akkor ment tovább, hogy mindennapi bevásárlásait elvégezze. Ez a jótékonykodási körut az ő mindennapi foglalkozása volt s egy nap sem telt el anélkül, hogy a szegényeit meg ne látogassa.

Szép, tágas családi házban laktak a Highbury-tér 32. szám alatt. A földszinten egy tágas könyvtárszoba s egy u. n. drawing room volt, mely ebédlőül s egyben szalonul is szolgált, a második emeleten a háló és fürdőszobák, a souterainben a konyha s egyéb mellékhelyiségek. Az egész első emeletet pedig csaknem állandóan unitárius papok lakták feleségükkel együtt, olyanok, akiknek kicsi volt a jövedelmük s akik a háznál nemcsak lakást, hanem teljes ellátást is kaptak. Többek között itt lakott Győry Ilona is férjével, Ginever Arturral együtt.

A vasárnapokat Miss Emily teljesen a templomoknak szentelte. Délelőtt mindig a Channing House közelében levő unitárius templomba ment s ott az isteni tisztelet után sokáig elbeszélgetett a pappal, a tanitónőkkel és a hivekkel. Estefelé rendesen más-más londoni eklézsiát keresett fel s ezekre az utjaira engem is gyakran elvitt. Láttam, hogy többnyire oda ment, ahol szükség volt rá, ahol megjelenésével eloszlatta a csüggedést, felszáritotta a könnyeket, megoldotta a nehézségeket. S ahol az ő jóságos, mosolygó arcát megpillantották, ott egyszerre vége volt minden széthuzásnak s béke és megértés foglalta el a helyét.

Finom, gyöngéd lelkét s egyben az unitárius ügy iránti áldozatos egyéniségét bizonyitja a velünk, magyarokkal szemben tanusitott magaviselete is. Sharpe Emilia rólunk, erdélyi unitáriusokról behatóbban akkor szerzett tudomást, amikor boldogult főtisztelendő püspökünk, Ferencz József és barátja, Buzogány Áron a hetvenes években Angliában voltak tanulmányuton. Azóta az oxfordi teológián állandóan tanult egy-egy magyar unitárius papjelölt, aki fenntartotta köztünk és unitárius hitrokonaink között az érintkezést s kinek elő-

haladása és későbbi sorsa iránt a Sharpe-kisasszonyok is állandóan érdeklődtek.

Az angol unitáriusok 1885-ben egy olyan leánynevelő-intézet alapitását határozták el, mely lehetővé tegye a vidéken lakó angol unitárius családoknak és legfőképpen papjaik leányainak, hogy bensőséges unitárius környezetben aránylag olcsó pénzért jó nevelésben és oktatásban részesüljenek. Ez intézet alapitásában a két Sharpe kisasszony anyagi és erkölcsi támogatásával jelentékenyen résztvett s Miss Matilda még azután is évekig végzett administrativ teendőket az igazgatónő mellett s az intézet szellemi irányitására is befolyt, Miss Emily pedig éveken keresztül lelkes buzgósággal vezette a növendékek vallásoktatását.

Az 1892. év elején — mint azt dr. Korchmárosné Buzogány Mariska irja egy megemlékezésében — megboldogult főtisztelendő püspökünk levelet kapott Londonból. E levél irója Sharpe Emilia kisasszony volt, aki az ő kedves szerénységével elmondja, hogy az a gondolata támadt, hogy üdvös volna, ha az angol unitáriusok által fenntartott leánynevelő intézetben, a londoni Channing House Schoolban állandóan egy-egy magyar unitárius leány is tanulhatna. Ez a leány az ő vendége volna, vagyis ellátásának költségeit ő vállalná. Igy került ki már az 1902/3. tanévben Buzogány Mariska pesti felsőbb leányiskolai tanitónő, Fangh Erzsébet kolozsvári polg. leányiskolai tanitónő, Pünkösti Mária, Kovács Irén, Deák Lenke s végül az 1903/4. tanévben én.

A Sharpe kisasszony ajánlata az 1892 esztendőtől kezdődőleg állandóan fennállott, de sajnos, nem minden esztendőben vették igénybe. Akkor a nőemancipáció még nem tartott ott, ahol most, a szülők nehezen engedték gyermekeiket ilyen hosszu utra, sokan nem is tudtak az egészről, másoknak anyagi nehézségek állották utját, mert bizony uti költség és zsebpénz kiadások végül is tetemes összegre rugnak. Mindezek nagyon elkedvetlenitették Sharpe kisasszonyt, aki már azon gondolkozott, hogy csak élete végéig tartja fönn a magyar unitárius leányoknak ezt a meghivását. Miss Matilda mély aggodalommal kisérte Miss Emilynek ezt a gondolkozását, mert ő is érezte, hogy a távolfekvő két országnak hitrokoni kapcsolata mekkora fontossággal bir, de ő maga alapitvány tevésére nem gondolhatott, mert már akkor egész vagyonát a Channing House fenntartási költségeire kötötte le. Nekem is sokszor előhozta aggodalmait s kért, hogy legyek segitségére.

Az alkalom 1904. őszén kinálkozott erre. Már ekkor csendesen készülődtem hazafelé, mert október végén lejárt a szabadságom. Egy napon Miss Emily — kinek irántam való nagy szeretetét soha meghálálni nem tudtam — azt a váratlan kijelentést tette nekem, hogy bucsuzóul egy két hetes körutra visz el engem, hogy Anglia nevezetesebb gótikus székesegyházaival megismertessen. Persze tuláradó örömmel vettem tudomásul ezt a közlést, mert Angliának remek karban tartott műemlékei már addig is sok gyönyörüséget szereztek nekem.

Első utunk Canterburybe vezetett. Harmadik osztályon utaztunk, mert a Sharpe-kisasszonyok ellenségei voltak minden luxusnak, de viszont minden igy megtakaritott fillért nem a saját kényelmükre, hanem jótékony célra forditottak.

Két napot egy vidéki kis városkában töltöttünk az unitárius papéknál. Kicsiny, egyszerü papilakásnak emeleti vendégszobájában voltunk. Hüvös őszi nap lévén, a tüz már pattogott a kandallóban. Miss Emily karosszékben ült a tüzhely előtt s én egy kisebb széken a lábainál. Csendeskén beszélgettünk; a hangulat nagyon meghitt, nagyon szeretetteljes volt s én félve-remegve s bizonyos restelkedéssel előhoztam a magyar stipendium ügyét. Azért mondom, hogy restelkedéssel, mert magunk számára kellett kérni s ez bizony nagyon nehezen ment nekem. De megigértem Miss Matildának s ezt az igéretet meg kellett tartanom. Ekkor Miss Emily feltárta előttem egészen őszintén az álláspontját. Elmondta, hogy éveken keresztül senkit sem küldtek ki, amiből azt látja, hogy nem értékelik eléggé az ő ajánlatát. Én erre azt vetettem ellen, hogy kevesen vagyunk, Anglia nagyon messze van tőlünk s néha anyagi nehézségek is merülnek fel, de a stipendium megbecsülhetetlen értéket képviselne számunkra. Erre Miss Emily azt válaszolta, hogy az ő intenciója épen az volna, hogy a vidéken müködő szegényebb papok leányai részesüljenek elsősorban ebben a kedvezményben s ha a magyar unitáriusok igazán értékelnék az ajánlatát, akkor összeadnák azt a pénzt, ami az utiköltségre szükséges. Én magamban beláttam, hogy tökéletesen igaza van s épen azért biztositottam őt arról, hogy a hiányokat utólag pótolni fogjuk. Ekkor hajlott kérésemre s megigérte, hogy a lehető legrövidebb időn belül leteszi az alapitványt. Igéretét meg is tartotta, mert alighogy Londonba érkeztünk, rögtön érintkezésbe lépett ügyvédjével s a Channing House School előljáróságával s még indulásom előtt kézhez kaptam az alapitólevél tervezetét, melyet visszatértemkor én nyujtottam át boldogult főtisztelendő püspökünknek s melyet három hónapon belül a szabályszerü alapitólevél követett.

Az alapitvány most már megvolt s áldásait azóta sok-sok unitárius leányunk élvezhette, de mi, magyar unitáriusok ezért a gyönyörü áldozatkészségért hálánkat még sohasem róttuk le. A nyáron Miss Lee és Miss Hargrove angol hitrokonaink látogatása alkalmából ismét szó esett az ösztöndijról s annak alapitójáról. Ők elmondták, hogy a tavaszon Miss Emily születésének 100-ik évfordulóját nagy ünnepséggel akarják megülni s nagyon alkalmasnak találnák a pillanatot, hogy a magyar unitáriusok ez alkalommal egy alapitványt létesitsenek a kiküldendő leány utiköltségeinek fedezésére. Ezt az ügyet megbeszélték a főtisztelendő Püspök urral is, aki meg is igérte nekik hathatós támogatását. 1904-ben, mikor az alapitványt hazahoztam, még mindig nem éreztük eléggé ennek az ajándéknak a fontosságát s nem voltak nőszövetségeink és leányegyleteink, akik felkarolják az ügyet. De most, elhagyatottságunk nagy voltában,

százszorosan érezzük, hogy mit jelent számunkra e nagy nemzettel való kapcsolat s ne mutatkozzunk méltatlanoknak a belénk helyezett bizalomra. Ha minden Nőszövetség és Leányegylet felkarolná az ügyet, tavaszra már sikerülne egy akkora összeget előteremteni, melynek kamatai már részben fedeznék az utiköltséget s ha nem lankadunk, 2—3 év alatt egészen szép alapot lehetne összehozni. Ne riadjunk hát vissza a nehézségektől, hisz lelkes férfiaink, asszonyaink és leányainknak se szeri, se száma, ez a mi ügyünk, a mi leányaink ügye s ennek megvalósitása nemcsak az illendőség, hanem egyuttal nemzeti becsületünk kérdése.

Székelyudvarhely, 1930. január hó. **Bakócziné Killyéni Erzsébet.**

Rádió.

Magasan fent az antennája,
Az áramnak körébe zárja
Igénytelen kis csont gombocska
És kigyul a négy csodalámpa.

Mint parancsra Páris és London
Rohan, száguld felém a dróton:
Dalol, zenél, de ujra néma,
Ha az áram körét megbontom.

Összeteszem két bünös kezem
És érzem már, hogy te vagy velem.
Elmondom, halld, vétkeim sorát
És te rögtön szólitod nevem.

„Ismerlek jól, te szép királyfi,
Nem tudtál a trónodra várni,
Kellett sátán torz koronája,
Hogy tudj bálványt szörnyüt imádni.

Elfeledtél és én itt vagyok!
Káromoltál, nézd áldást adok!
Sárba dobtál s én megtisztitlak!
Könnyed ered? Ládd, én kacagok!“

Látom arcán a fényes mosolyt,
Csak úgy beszélt Ő, nem szónokolt,
Szava mégis szivembe talált:
Megtéritő, nagy dikció volt.

Azóta szól a rádiója.
Hangszóró, vagy fülhallgatója
Nem kell nékem, csak Ő az örök
Beszédeknek szent hangadója.

Homoródujfalu, 1930. **Dobai Isiván.**

A sugólyukban.

— Egy sugó emlékirataiból. —

Ki ne tudná, hogy a tavaly Déván jártunk? Szindarabot adtunk elő. Adtam elő azt a darabot én is, részint, mint néző, részint, mint sugó. A sugólyukban néztem és suttogtam, a helyzethez illő komolysággal s hosszu szerepemben igyekeztem feltünést kelteni. Nem sikerült. Direkt figyelemmel kisértem, mikor Mikó Imre beszámolt a választmánynak a darab előadásáról, érdemeimről egy szóval sem emlékezett meg. Hát, Istenkém, hálátlan a világ s miért is panaszolkodnám, amikor a tiszteletes rendezőről is tökéletesen megfeledkeztek.

De ugyan mit hencegnék én azzal, hogy sugó voltam? Még valaki emlékezetbe hozná azt a nevezetes előadást, amikor a villany kialudt s Dávid Ferenc a sötétségben monologizált tovább és észre sem vette, hogy én — nem sugok. Sötét volt kérem alássan, Dávid uram, nem láttam a betüket.

De nem is arról van szó, hanem arról, hogy a ragyogó karrierek mind a sugással kezdődnek. Erről már gimnázista koromban biztositott egy tanárom; én sugtam s ő a teljes meggyőződés hangján jósolta meg, hogy akasztófára kerülök. Hát igen magas állás volna, ha állás volna s nem lógás. De a történelem példáit s idézhetném. Petőfi, Arany, Caragiale és bizonyára Shakespeare is sugókként kezdték pályafutásukat. Ezzel kapcsolatban átkutatom a nevezett irók életrajzát, hogy pontos adatokra támaszkodhassam. Volt-e Petőfi sugó? Se igent, se nemet nem kapok ebben a lexikonban. Hallgatás beleegyezés. Mit csinálok, ha biztos akarok lenni a dologban? Hát mit csinál az ember, amikor sehol nem kap feleletet valami hasonlóan fontos és életbevágó kérdésre? Ir a szerkesztőségnek. A jó Isten tudja, honnan szedik a tudományukat; az tény, hogy a szerkesztői üzenetek alapos tanulmányozása után megállapitottam, hogy nem csak Jupiter mindentudó, hanem a szerkesztők is. Nos, a kérdést felteszem a Magyar Nép szerkesztőségének s majd Gyallay Zsiga bujja helyettem az életrajzokat. Valami jó álnevet választok; pl. a bájdalu zenér mintájára: Sugai Sugár Zsuga, hogy ne is sejtse, ki helyett végez értékes irodalmi kutatásokat.

Hát, hogy is áll a dolog? Miről is van szó? Arról, hogy micsoda megdöbbenéssel vettem tudomásul, hogy a dévai szinház egész rendes szinház, sugólyukkal felszerelve. Ez nekem, a sugónak, szörnyen imponált, hogy egy ilyen fontos épület megépitésekor, ami tán sok százezrekbe, vagy millió lejnél is többe került, reám is gondoltak. Mégis kissé mélabusan ereszkedtem le a szinpadról a homályos zugba, ahol olyan sötét volt, hogy nem is láttam az irást. Szerencsére, ekkorra már kivülről tudtam a darabot s csodálkoztam, hogy amire én egyedül képes volnék, t. i. a darab elmondására, azt a számos szereplő csak az én segédletemmel tudja véghez vinni. De ezt nem lehet megirni, mert tulságosan közismert az eset. Köz-

ismert a csudát, önhitt fickó, azt hiszed, mindenki veled törődött? Sze nem is láttak téged. Na jó, akkor meg az a baj, hogy nekem ugyan lehet érdekes, de mást nem érdekel. Mit is érdekelje az a fura eset, hogy a darab végén meggondolatlanul leeresztették a függönyt s hangos danolással mindenki eltávozott a szinpadról s dalos kedvüknek megadták az árát, mert senki sem mert tapsolni, amig énekeltek s mire befejezték az éneket, nem volt aktuális a tapsolás. Nem is tapsolt senki. Kárörömmel mosolyogtam a szereplők gyászos esetén, mikor hirtelen belémdöbbent: hogy jutok ki a sugólyukból? Mert a függöny nem takarta el a sugólyukat s ha én kidugtam volna fejemet, sikerült volna feltünést keltenem. Előre elképzeltem, mint fognak reám mutogatni az emberek: ni, a sugó! S mint fognak tapsolni, miközben én legtávolabbi ősapáinkat meghazudtoló ügyességgel használandom fel mind a négy kezemet, hogy elhagyjam biztos rejtekem. A bátorság azonban soha sem volt erényem és igy maradtam.

Mennyi ideig kell itt maradnom? Holnap este indulunk haza; ha addig nem tudok megmenekülni, akkor... mi lesz? A koplalást soha sem próbáltam s most minden átmenet nélkül három napig, egy hétig, egy hónapig, egy esztendeig kell koplalnom! Rettenetes! De nem, egy esztendeig semmi esetre sem, mert... addig... megha... lok... Elszorult a szivem.

Hah, menekülni! Körülnéztem. Előttem feneketlen ür tátongott. A szinpad pincéje. A sülyesztő pince. Lehetetlen, hogy ne legyen kijárás. De be lesznek zárva a kijáratok. Hát aztán? Olvastam valahol, hogy a kétségbeesés erőt ad, majd nekitámaszkodm az ajtónak s egy rántással kinyomom s elsuhanok a feneketlen éjszakába, elbujdosom egy betörés vagy inkább kitörés sulyával a lelkemen s ha csendőrt látok, lövök. Nem, odamegyek és mondom: Komiszáros uram, tegyen bilincset a kezemre, én vagyok az a hires kitörő, aki felfeszitettem a dévai pince ajtaját. Hah, siralmas sors, Dávid Ferenchez méltó! Na, én itt elpusztulok.

Lássunk csak gyufa után. Itt nincs, itt nincs, itt sincs, itt sincs. Itt már hiába is keresem, ide nem is férne be egy skatulya. De ni, itt egy árva szál gyufa van. Azt hogy lehetne meggyujtani? Leleményes eszem rögtön tudott megoldást. Elővettem a bicskomat s vasfokával vágányt dörzsöltem, dörzsöltem, amig csak attól való féltemben, hogy meggyul a bicskom, félbe nem hagytam. Azon a vágányon végig huztam a gyufát s hát az lángra lobbant! Gyerünk. Gerendák, gerendák, gerendák. Siettem közöttük előre, előre, amig tartott a gyufa. De az egyszer csak elaludt. Kilobbant, vége. Próbáltam tovább haladni a sötétben, nem lehetett. Mi ez! Mindenütt gerendák. De azt emberi száj el nem mondhatja, mennyi gerenda volt abban a pincében. Felettem dörömbölt a karmesteri talp, zugott az ének s én szordinós nyöszörgést vegyitettem a vargyasi melódiákba. Ki tudja, hallották-e? Hanem elszántam magam, hogy mivel ugy sem juthatok elébb, visszatérek a sugólyukba s elé fogok mászni a

közönség örömére, hadd tapsoljanak, én már semmit sem bánok, de már éhes vagyok, mi lesz még holnap? De milyen gonoszak az emberek, hogy senki, senki sem gondolt reám. S most se gondol, ez már bizonyos. Vissza a sugólyukba! De hogyan?

Körülbelül a pince közepén lehettem. Sehogy sem tudtam megérteni, hogy jutottam oda: visszafelé is gerendák állották el utamat, számosak, sokak, karcsuak, hitvány gerendák! Óvatosan tettem elé lábamat s öt percenként egy méteres sebességgel haladtam előre. S még ne üdvözölje az ember örömmel a Zeppelint! Egyszer csak teszem le a lábam s hát nem ér földet. Dugom mélyebben, nem ér. Még mélyebben, nem ér. Mi van itt, uram Isten? Ha a gerendák fái egy parknak, ez itt halastó. Viz van benne vagy omló könnyeim vájták talán? De végtelen széles, Zebedeusra, annak sehol a végét nem látom. NB.: Az orromig sem láttam, olyan sötét volt. Megálltam a parton és elmondtam az utolsó Miatyánkot s egy lendülettel előre vetettem magamat. Kezem egy gerendába akadt. Ott lógtam ég és föld között, mint élő hid a rejtelmes tó felett. Lábam még itt, de kezem már ott. Magam sem tudnám megmondani, hogyan jutottam előbbre, de gilisztáéhoz hasonlatos ügyességgel mégis csak tuljutottam a veszedelmen. Tiszta por volt a kabátom; megmondom a szinigazgatónak, hogy itt a szobaleány nem törül rendesen port, el kell csapni. Most már én nem mehetek bálba. Hová? A bálba? Te őrült, csak kijuss valahogy egy puha ágyba, ahol alhatol! De itt ragadsz és egérhuson tengődöl, amig ki nem pusztul minden egér s azután te is elandalogsz az árnyék világból.

Nem részletezem. Mire a sugólyukba visszakerültem, a vargyasiak előtt is lehuzták a függönyt. Kétségbeesetten ficánkoltam, cicegtem, mig végre magam elé sikerült picegni a felügyelőt. „Tartson nekem függöny-fedezéket, hogy meglóghassak. Maguk is jobban törődhetnének az emberrel". „De kérem, én ki nyittattam az orkheszter ajtaját..." Mi közöm nekem az orkheszterhez? „A háta megetti ajtó az orkheszterbe vezet..."

Azt az ajtót én meg se láttam.

Székely László.

Mi történt Kolozsvárt? Éneket hallottunk az unitárius leányiskolában vasárnap délután. Benéztünk s ott találtunk tiz székely leányt, egy székely asszonyt és két kis gyermeket. Ott ültek az iskolapadokban. Egyik-másik kézimunkázott, de mindenik énekelte az unitárius énekeket. Gyallay Pap Domokosné volt az énekvezér. Ott ült a harmonium mellett és együtt énekelt velük. Végül együtt imádkoztunk a főpásztorral, aki biztatta a leányokat, hogy ismerőseiket hivják el jövő vasárnap délután. Kedves jelenet volt!

Téli hangulatkép.

Állok az ablaknál. Bent meleg van. Vigan dudol a tüz. Kint hideg van. Tél van. Vékony hóréteg boritja a földet. Az ég tiszta. A nap most küldi szét első meleg sugarait. Reggel van. A fák zuzmarások az erős hidegtől. Előttem ötven lépésre az ősrégi templom áll komoran. A hóréteg alól elszáradt növényszárak merednek az ég felé. Tele érett maggal, éhező madarak isteni táplálékával. Csend és nyugalom mindenütt, a lelkemben is. Egyszerre gyors rebbenés hallszik. Az ég madarai nagy csoportosan, vig csevegéssel szállnak rá a hórétegből kiemelkedő száraz növényszárakra. Gyorsan kapkodják a magot. Örülnek a teritett asztalnak, melyet az élet legfőbb Ura teritett meg nekik a téli zord idő középpontjában. Szorosan egymás mellett kapkodják a magot, állandóan figyelve az ellenségre is. Nem veszekednek, sőt játékosan egymást átugrálják.

Vajjon mi is ilyen egyetértő, gondtalan örömmel tudunk örülni az élet javainak, Isten teritett asztalának? Vajjon mi nem veszekedünk-e állásért, falatért, hátrahagyván szivünkben a szurásokat, a töviseket, amelyek megmérgezik egyházi, társadalmi életünket, mert a gyülölségnek pusztitó hullámai gyürüznek nyomában. Vajjon meg tudunk-e osztozni mi az élet javain ugy, ahogy jut?! Nem, mi mindnyájan azt akarjuk, hogy nekem több jusson, mint a másiknak. A másik elégedjék meg a morzsával. Elv: leszoritani másokat az érvényesülés utjáról, sőt a mindennapi kenyérhez sem engedni hozzá, magunkat pedig hozzánk hasonló szolgahad által magasra tolatni. De hiába, a remény és a jövőbe vetett hitünk vigasztal, hogy az örökkön élő erkölcsi igazságot ugysem lehet megölni. E hit mondatta Jézussal: „Elsőkből lesznek az utolsók és utolsókból az elsők". A fönnebb emlitett elv és eljárás a tülekedés elve, vagy amint Darwin mondja: a létért való harc — legdurvább formájában. Igy lett e kor társadalmából az önzés társadalma. De az égi madarak példája magasabb szellemiség, magasabb erkölcsi ideálok felé mutat, az önzetlenebb társadalom felé, amikor az egyén arra fog törekedni Istentől adott összes erejével és tehetségével, hogy magának és családjának kenyeret, tehetségének érvényesülést szerezzen a részére nyitva hagyott utakon, a mindenkori társadalmi törvények és illem keretein belül, de ugyanakkor nem nyul a más kenyere felé, hanem segiti a küzdőket, a fölfelé törekvőket, gondol és él embertársainak is. Igy fog közeledni Istenországa lassan-lassan. Hiszen Isten minden élőknek adta e földet: az ég madarainak és a föld fiainak egyformán. Ekkor majd vig, kedves csicsergéssel fogja hivni az az ember, aki már egyszer megtalálta a tápláló eledelt, azt az embert, aki még kétségbeesve keresi, hogy megosztozzanak és együtt örüljenek Isten teritett asztalának.

(Nyárádszentlászló.) Benczédi Ferenc.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Hozzászólás.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Az Unitárius Közlöny idei, február havi füzetében *Geréb* Zsigmond fiatfalvi unitárius lelkész ur azon gondolatának adott kifejezést, hogy a dévai várban levő Dávid Ferenc-cella és márványemlék közvetlen környezetének gondozottabbá tétele kivánatos volna. E célra az adott kőtörmelékes, avaros talajban életlehetőséget találó kuszónövények és virágok megtelepitését ajánlja.

Gyöngéd, kegyeletes és figyelmes, Dávid Ferenc emlékéhez méltó gondolat ez, melynek semmiképpen sem szabad visszhang nélkül maradnia s melynek nemcsak minden unitáriusnak, de minden magyar embernek lelkét rezonanciába kell hoznia: mert az a hely, ahol Dávid Ferenc szenvedett és meghalt — történelmi hely. Ennek nemcsak monumentálisnak, emlékeztetőnek, de egyben meghittnek és hangulatosnak is kell lennie.

S erre misem alkalmasabb, mint hogy a merev, halott kőcella és emlék mellé elevenen élő életet is vigyünk, — eleven virág- és növényi életet.

Az antik görögök megszentelt helyei (Dodonában, az Athénének, Poseidonnak szentelt helyek) növényzet között, ligetekben voltak, vegetabiliák között, melyek megadták a keretet és inspirációt a vallásos, kegyeletes meditációkhoz. És az antik görögök történelemtisztelő müvésznép voltak!

Ismervén a száraz, szikkadt talajt, örökzöldet, természetes igénytelen vadszegfüvet (Dianthus Carthusianorum), Epilobiumot, Gnaphalium dioicum-ot ajánlok. Ezekhez azonban *mindenesetre*, itt-ott szabálytalanul elszórtan, egy-egy erdei és feketefenyőfácska (Pinus sylvestris és Pinus austriaca) telepitendő, továbbá egy-egy közönséges nyirfa, mely utóbbi igen gyorsan nő és fehér kérgével a zöld között igen dekorativ és helyénvaló.

A költségekhez 100 leuval, melyet idemellékelek, hozzájárulok azon kéréssel, hogy azt elfogadni méltóztassék.

Fogadja igen tisztelt Szerkesztő ur kiváló tiszteletem kifejezését, mellyel vagyok

Bánffyhunyadon, 1930. évi február 4-én

kész szolgája: *Wenczel Miksa*, ny. erdőtanácsos.

*

Fenti célra eddig a következő adományok folytak be: Geréb Zsigmond 50, Wenczel Miksa 100, Varga Sándorné 50, ifj. Módi Mihály 30 leu.

*

Felhivjuk olvasóink figyelmét arra az igen fontos és időszerü inditványra, melyet Bakócziné Killyéni Erzsébet vetett fel a jelen számban megjelent „Leányaink angol ösztöndijáról“ cimü irásában. A „Hozzászólás“ rovatot megnyitjuk ennek a kérdésnek a megbeszélésére.

Jöjjetek, imádkozzunk.

Vannak, akik filozófiai argumentumokkal akarják rávenni az emberiséget arra, hogy imádkozzék. Erre pedig egyáltalában nincs semmi szükség. Az imádkozás oly természetes szükséglete az embernek, akárcsak az evés, ivás és lélegzés. Persze, lelki életet is élő emberről beszélünk, nem azokról, akik csak a testüknek élnek s ezért az állatoknál nem különbek, legfeljebb szerencsétlenebbek, mint azok. Mindenki tapasztalhatta már, hogy nagy szükségeinkben, fájdalmunkban, megpróbáltatásaink között egyszerre csak vágyat érzünk Istenhez fordulni. Talán segitségét kérjük, de az is lehet, hogy csak a Vele való lelki beszélgetésre vágyunk s ez maga a legjobb segitség. Fosdick, a hires amerikai modernista lelkész, kitünő könyvecskéjében: „Az imádkozás értelme“ (mely magyarra is le van forditva), egész sereg példát hoz fel arra, hogy amióta ember az ember, szükségében mindig Istenhez fordult. Tovább aztán elmagyarázza, hogy a rendkivüli alkalmak orvossága hogyan válik rendes, mindennapi éltető táplálékunkká. Részben azért, mert ha már egyszer megpróbáltuk, vágyunk az imádkozásra. Részben pedig azért, mert önmagunk előtt is szégyelnők csak akkor fordulni Istenhez, amikor kérni valónk van Tőle. Lassanként megtanuljuk, hogy van valami egyéb is ezen a világon, mint a végtelen csillagpályák és megmásithatatlan törvények, amelyeket pedig egyedüli tényezőknek ismertünk eddig. Rájövünk, hogy nemcsak a logika lehet életünk egyetlen irányitüje, hanem az a belső megérzés is, amely néha, egyelőre csak különleges alkalmakkor, de később egyre többször és hevesebben, Istenről beszél. Sabatier, francia teológus mondotta volt egyszer: „A vallás története nem egyéb, mint az imádkozás története“. Amióta vallásosan öntudatossá vált az ember, azóta az imádság ép olyan lelki szükségletté vált, mint maga a gondolkozás. Lehet, hogy vannak emberek, akik a józan ész szavára nem tartják érdemesnek imádkozni, ám ezek is ott hordozzák lelkük mélyén a vágyat, amely egyszer csak kitör és térdre kényszeriti őket Isten előtt. Az imádság vágya bennünk lakik s ha ideig-óráig el is tudjuk fojtani ezt a vágyat, bizonyos, hogy végül is diadalmaskodik az rajtunk. A veszély azonban mindig fennáll, hogyha sokáig fojtottuk vissza a vágyat, akkor végül is nem talál az kielégülést. Lehet, hogy kinos igyekezettel próbálunk majd imádkozni, de hiába mormoljuk az imádság szavait, nem érezzük utána azt a szent megkönnyebbülést, amely a meghallgatott imának az eredménye szokott lenni. Ám ne csüggedjünk ilyenkor sem. Ha nehezen is, de előbbutóbb megtalálja lelkünk azt a füvel, bozóttal benőtt utat, amelytől elszokhattunk, amelynek fordulóit, kanyarodásait el is felejthettük, de amelynek a végében Isten vár reánk a meghallgatott imádság beteljesülésében. Egy török közmondás szerint háromféle imádság van. Egyik az, amelyik csak szavakat mormol; a második, mikor a gondolkozó ész ráirányitotta figyelmét Istenre s bár tudja, hogy ott van, ahova

néz, még sem látja; a harmadik pedig az a lelki állapot, amikor az imádság megtalált Istenétől alig-alig tud elszakadni. Azt hiszem ez a háromféle imádság nem is három különböző tipus, hanem inkább minden lélek próbája, lépcsőfoka. Egyikről a másikra hágunk s a végén boldogan vesszük észre, hogy ez a létra, mint Jákob álmában, most is az égig ér.

„O Uram, kinek kezében élet és halál titkai rejlenek, kinek hatalmából vagyok s kinek szerelme el nem enged, nézz reám kegyesen s öntsd ki rajtam szánalmad poharát! Bocsásd meg, hogy mind mostanig elmulasztottam megfelelni azoknak a céloknak, melyek elvégzésére küldtél el engem. A napok és évek ugy tüntek el mellőlem, hogy bár az arcom ráncos, a szemem fakult, lelkemben még sem mondhatom: elvégeztem, amit rám bizott az én Uram! O, adj erőt, Atyám, hogy szentelhessem az én megmaradt életrészemet családom boldogitására, gyermekeim felnevelésére, embertársaim szeretésére s hogy hordhassak gyöngülő vállamon még legalább egy nehány téglát a Te országodnak épitésére itt a földön! A Te lelked gazdagsága világositsa meg az én lelkem szegénységét! A Te legjobbik fiadnak, a názáreti Jézusnak nevében kérlek, hallgasd meg imádságomat. Amen.

„Mindenható Isten, aki szentlelked erejével megtanitottál minket magasabbra is nézni, mint amennyit ez a mi fáradt két szemünk bezár, tanits meg most már látni vágyó valónkkal felfedezni a vigasztalást. Keresünk Téged, im, Te, ki sziveinkbe látsz, Te tudod legjobban, hogy vágyódunk utánad, mint gyönge virág, mely elalélt a hófuvásban. A lelkünk dagadó vitorlákkal utrakész hajó, oldozd fel horgonyait, irányitsd kormánykerekét, hogy szállhasson ki a minden titkok szent vizeire s érkezzék meg arra a boldog szigetre, ahol Te vársz, ahol Te megnyugosztalsz, felfrissitesz és ujjáteremtesz minden megfáradt lelket. A Te atyai szerelmed lángja világoljon a mi földi éjszakánkban. Ámen.“ Sz. I. S.

●●●

NŐK VILÁGA.

Jelentés
a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.
(Folytatás.)

8. A **székelymuzsnai** unitárius Nőkszövetsége rendezett 5 vallásos estélyt. Imát, bibliamagyarázatot mindig Péter Sándor lelkész tartott. Felolvastak: Mezei Vilma, Hurubás János és Péter S. Szavaltak a növendékek. Karácsonyfa-ünnepély volt. 5—600 lei eredmény folyt be. Ezen alap 341 lei. Tanszereket, almát, diót, süteményt osztottak ki. A közlönyben megjelent alkalmi verset szavalták. Márc. 17-én müsoros előadást teaestéllyel kapcsolatban tartottak. Volt sorsolás és árverés. A több száz leit érő tárgyakat a nők adományozták. Tiszta jövedelem 2432 lei. Alapvagyon 14 575 lei, amit kántori lakás épitésére fognak szaporitani. Rovatalból 480 lei értékü lámpát vettek, adományból 150 lei értékü jegyzőkönyvet. 18 összejövetel volt, felolvasások, megbeszélések voltak: tisztaság, gyermekgondozás, táplálkozás, stb.-ről Elnök Péter Sándorné, sz. Bitai Mari.

9. **H.-Jánosfalván** a Nőkszövetség 86 taggal dolgozik. Minden vasárnap este tartottak összejövetelt. Rendeztek 2 nyilvános D. F. estélyt, karácsonyfa-ünnepélyt, 2 szegény gyermeket ruhával láttak el, az összes iskolás gyermekeket tanszerekkel. Tartottak nyilvános, záró diszgyülést sorsolással. Több szövetségi tag ajándékozott kisorsolási tárgyat, melyből a bevétel jelentékeny összeg volt. Elhatározták, hogy minden hónapban minden tag 2 drb. tojást ajándékoz a Szövetség javára, mit az aztán értékesit. Egy tagra nézve aránylag csekély áldozat, de a sok kicsi sokra megy és állandó jövedelmi forrást jelent. Örvendetes volna, ha példájukat sokan követnék. Elnök Sigmond Józsefné.

Háromszéki kör.

1. **Kökösön** az unitárius Nőegylet 15 összejövetelt tartott. A müsort mindig egyházi énekkel kezdte és végezte. Szavalat, felolvasás és monologból állott a többi pont. A rendes tagok száma 40, multévi maradvány 1380 leu volt, mely összeg ez évben tagsági dijakból és az unitárius bál alkalmával rendezett buffetből 6000 leura szaporodott. A Nőegylet egyhangu határozattal a most épitett és a régi tanterembe egy-egy uj kályhát állitott 4500 leu értékben. Elnök: Benedek Gáborné.

2. **A brassói** unitárius Nőkszövetsége ősztől tavaszig, minden hónapban gyülést tartott. Novembertől márciusig tartott 6 vallásos estélyt, ezekből egyet br. Orbán Balázs emlékének szentelt. Kovács Lajos lelkész minden alkalommal vallásos irányu előadást tartott

„Az unitárius hitfejlődés“ cimen. Előadók voltak még: Halmágyi Gábor „A mai erkölcsi élet romlottságának okai“ cimen; Nemes Nagy Elemér: „A csángólegény“ (elbeszélés); József Domokos: elbeszélés. Kovács Lajos: „Báró Orbán Balázs“. Dr. Kerekes Istvánné: „A nők és az egyházi élet“. Tartottak karácsonyfaünnepélyt Preiszner Péterné rendezésében. 70 szegény iskolás és más gyermek mintegy 45.000 lei értékben ruha- és cipősegélyezésben részesült. Minden gyermek kapott édességet, kalácsot, diót, stb. Februárban egy anyagilag és erkölcsileg szépen sikerült, szinielőadással kapcsolatos táncmulatságot rendezett 33.000 leu tiszta jövedelemmel, melyből 30.000 leu az egyházközségnek jutott fennálló adóssága törlesztésére.

Juniusban a reformátusokkal együtt majálist rendezett, melynek tiszta jövedelméből 23.000 leu jutott a Szövetségnek. Ebből is 20.000 leut az előbbi célra forditott

Szegény tanulókat tandij- és taneszközsegélyben részesitett, szegényeket és betegeket pénzzel, fával és ruhával segélyezett közel 5000 leu értékben. Az elnökség résztvett a székely leányok s általában a nők védelme országos mozgalmában a többi nőegyletekkel karöltve. A nők választói névjegyzékbe való felvétele érdekében közbenjárt s minden lehetőt megtett. A csikszentalmásiakat segélyezte 500 leuval. Elnök: Preiszner Péterné.

(Folyt. köv.)

A kolozsvári D. F. E. Nőkszövetsége folyó évi február elején tartotta második kötőkéjét. Unitárius nőink fokozott kedvvel és örömmel látogatják e kedves összejöveteleket, melyek különösen is jó alkalmak az összetartás ápolására. A háziasszonyok ismét kedves müsorral lepték meg a hallgatóságot. Szerepeltek: 1. Szántó Rózsika hegedüszólóval, László Edit zongorakisérete mellett. 2. Lőrinczy Sárika énekszólója, Ütő Mária zenetanárnő zongorakiséretével. 3. Gálfi Lőrinc teol. akad. tanár felolvasása. Müsor után az illatosan párolgó tea mellett vidáman csevegve és kézimunkálva fogyasztották a háziasszonyok kitünő teasüteményeit s a következő kötőke kellemes reményében oszlottak szét a megjelentek. A Nőszövetség a március 13-án rendezendő kötőkén a tagoknak még nagyobb számban való megjelenését kéri.

A homoródjánosfalvi Nőegylet egyetértő, buzgó munkája ujabb eredményt mutat fel. A Nőegylet tagjai által havonta önként ajándékozott tojások árából már akkora bevétel volt, hogy ezen összegből mintegy 5000 (ötezer) leu értékben egy temetési gyászfelszerelést szerezhetett be a Nőegylet, hogy a várostól távol eső községben is a temetés megfelelő gyászkeretben történhessék.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A kolozsvári unitárius főgimnázium igazgatósága ezuton is értesiti az érdekelteket, hogy az 1928—29. isk. évben IV. osztályt végzett, de felvételi vizsgát az V. o.-ba nem tett vagy azon elbukott tanulók 1930 május 26—29. között tehetik le ezt a felvételi vizsgát. Beiratkozási kérvények erre a vizsgálatra 1930 május 15-ig nyujtandók be az igazgatósághoz (11 leu bélyeggel ellátva).

A fogarasi unitárius egyházközség január hó 26-án tartotta meg Kádár Lajos lelkész ünnepélyes beiktatását. D. e. 11 órakor kezdődött az ünnepi istentisztelet, melyet Kiss Károly vargyasi kántortanitó gyönyörü éneke vezetett be. Azután Bedő Ferenc egyházköri felügyelőgondnok felolvasta a püspöki kinevezést. Majd Kádár Lajos lelkész megható beköszöntőjét mondta el. Kelemen István felsőrákosi lelkész ünnepélyesen beiktatta az uj lelkészt állásába. Az istentiszteletet Kiss Károly éneke zárta be. A templom zsufolásig megtelt, minden egyház képviseltette magát. Az ünnepély igen meghatóan folyt le, mindenki mélyen megilletődve hagyta el a templomot. Istentisztelet után a parochián a fogarasi egyházak képviselői üdvözölték az uj lelkészt, szép beszédek kiséretében. Utána bankett volt a Merkur-szálló éttermében. Az ünnepélyen és banketten a helybelieken kivül résztvettek: Id. Kádár Lajos és családja, Bardóc Béla és neje, Kelemen István felsőrákosi lelkész, Kiss Károly vargyasi kántortanitó, Bodor Ferenc és neje s még többen. B. J.

Ki volt a legnagyobb unitárius? Ha ezt a kérdést erdélyi embertől kérdezik: *Dávid Ferenc,* ha amerikaitól: *Channing Ellery Vilmos,* ha angoltól: *Martineau Jakab.* Mindenik nemzet becsüli a maga örökségét, büszkén emlegeti nevét, de tisztelettel hajol meg a másik nemzeté előtt. A mult évben Amerika, Anglia unitáriusai velünk ünnepelték Dávid Ferencet. Erdélyiek, emlékezzünk az amerikai Channing (Csenning)-re, kinél nagyobb apostola nem volt a mult évszázban unitárius hitünknek. Tanuljunk tőle tiszta hitet, emberszeretetet és önbizalmat. Magyar müveit lapozgassátok s finomabb lesz érzéketek, erősebb hitetek.

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán-alap. Néhai nemeslelkü és áldozatokra kész főgondnokunk elhunytakor koszoru megváltás cimen egyházunk több tagja részéről 9100 leu gyült össze, melyet azonnal — az adományozások rendjén — takarékpénztárba helyeztem. Az igy begyült összeg ma a kamatokkal 15·310 leu, melyet az E. K. Tanácshoz bejelentettem, kérve, hogy a jövedelem $^1/_5$-e állandóan tőkésittessék, $^4/_5$-e fordittassék nevelési célokra. Miután többen vannak még, akik e nemes célu alapitványra adakozni óhajtanak, tisztelettel felkérem néhai főgondnokunk tisztelőit, barátait, hogy adományaikat hozzám küldeni méltóztassanak. Minden adományt e lapban nyilvánosan nyugtázunk. Hadházy Sándor, pénztárnok.

Jánosfalvi egyházközségünk aranykönyvi adataiból a jó példa és nemes irányzat követése céljából hálás elismeréssel közöljük az

alábbiakat: 1. Az egyházközség tagjai 1929. év folyamán cséplési százalékban csaknem 10.000 leu összeget szolgáltattak be a pénztárba ősi templomuk megerősitése céljára s ugyanezzel kapcsolatosan több, mint 5000 leu értékü közmunkát végeztek. A cséplési 1%-ot 1930-ra is egyházközség céljaira megajánlották. 2. Özv. Mezei Hektorné elhunyt férje emlékére tett 1000 leus alapitvánnyal gyujtotta fel a szeretet és kegyeletes emlékezés örök mécsesét. Ez alapitvány kamataiból évenként könyvjutalomban részesülnek a vallásos összejöveteleken gyakori és szép szavalatok által magukat arra érdemesitett ifjak. 3. László Domokos és neje Forró Zsuzsa az isteni gondviselés hazavezérlő kegyelméért mintegy hálaképen 1000 leus alapitványt tettek a vallástanból legjobb tanulók könyvjutalommal leendő megajándékozására. Ugyancsak László Domokos afia tengerentul is gondolt kicsiny egyházközségére s ott az orgona-alap javára 15 dollárt gyüjtött. — Összetartó szeretet, buzgó munka és áldozatos cselekedetek épitik a jobb jövőt. S. S.

Kinek küldjük az Unitárius Közlönyt? Mindenik olvasónk küldhet be egy nevet, de többet is, csak arra kérjük, hogy gyülekezeteinken kivül, elszórtan lakó hivünk legyen. Juttatunk ingyen lapot száznak is, aki nem tudná megfizetni a 60 leut. Ajánljon ilyen nevet pontos cimmel.

●●●

Egyleti élet és munkásság.

Ki lesz az első. Lapunk egyik régi olvasója figyelmeztetett, hogy régen a Közlöny szerkesztője versenyt rendezett az olvasók között. Alapitó tagokra volt szükség s a régi aranyvilágban a 100 korona volt a legnagyobb tétel. Erre megindult a verseny és egyik hónapban pályáztak az 50-ik helyre, azután a 100-ik helyre s igy tovább. A vége az volt, hogy az alapitók száma fölszaporodott több százra. Most nem 100-at, 1000-et kérünk. A pénz értéke ilyen. A régi alapitóktól csak a kiegészitő összeget várjuk. Idézzük a népies mondást: „Várt leány várat nyer".

Bizonyos, hogy az egyházi életnek az egyleti élet épp olyan szerencsés kiegészitője, mint a lakóháznak az előtte levő virágos kert. Innen oda uj levegő, kellemes illat, mindig jóhatásu szépség, változatosság terjed. Ezt már átlátta mindegyik nagy és kis unitárius gyülekezet, de arra kevesen gondoltak, hogy a virágos kertet: *a Dávid Ferenc Egylet házatáját* öntözgetni kell. A *választmány* erre gondolva föl fogja keresni az összes egyleti tagozatokat, hogy fizessenek be a pénztárunkba egy vagy több részletben 1000 leut. Ha ezt megteszik, gazdagon ellátjuk hasznos olvasmányokkal.

A komjátszegi D. F. I. E. 1930 február 2-án müsoros táncestélyt rendezett. Az Egylet tagjai előadták Csepreghy: „Sárga csikó"-ját. Szavalt Major Zsuzsika urleány. Az est ugy anyagilag, mint erkölcsileg jól sikerült. A betanitást Major Sándor helybeli lelkész, egyleti elnök végezte, kit mindezekért a legnagyobb elismerés és dicséret illet. **Jelenvolt.**

Ki a jó unitárius? Az, aki mindig épiteni, javitni, haladni, rendet csinálni, békitni, szeretni és gyülöléseket szüntetni akar. Az, aki szereti a templomot, tiszteli a papot, becsüli a tanitót és mindig szeretne valami jót tenni embertársaiért, egyházáért. Az, aki jó magyar, hüséges hazafi, tiszta életü polgár. A jó unitárius szereti és megbecsüli hitrokonát s boldog, ha találkozik vele.

Szórványaink.

Temesvár. A Temesvárt élő unitáriusok körében dr. Boros György püspök ur kezdeményezésére mozgalom indult meg, hogy az itteni hivőket megszervezzék és ezáltal Temesvárt ujból unitárius fiókhitközséget létesithessenek. A háboru előtt a temesvári unitáriusok a budapesti unitárius hitközség fiókegyházát képezték és évente többször ellátogatott ide Józan Miklós budapesti unitárius lelkész, aki az unitáriusoknak a református templomban tartott istentiszteletet. A háboru kitörése óta a temesvári unitáriusok lelkipásztor nélkül élnek. A hitélet megszervezésére Nagy Elemér magántisztviselő, Kelemen Gábor ny. vasuti felügyelő és Péter Jolán hivatalnoknő elkezdték az itt élő unitáriusok összeirását. Eddig 12 férfit és 16 nőt

irtak össze, azonban valószinü, hogy sokkal nagyobb a temesvári unitáriusok száma és azért a szervezők felkérik őket, hogy jelentkezzenek Kelemen Gábor Dózsa-utca 38. szám, vagy Nagy Elemér Bégajobbsor 31/a., vagy Péter Jolán Hattyu-utca 33. szám alatt levő lakásán. Egyben kérik különösen lelkész afiait, hogy amennyiben tudomással birnak Temesvárra költözött hiveik cimeirol, értesitésüket küldjék el Nagy Elemér magántisztviselő afia cimére: IV., Str. Bratianu No. 8, Timişoara. Fogjunk össze mindannyian s akkor Isten áldása és segedelme sem marad el!

Irodalom.

40 esztendő emlékére 40 leut! *Az Unitárius Közlöny* a folyó 1930-ban betölti negyven esztendős pályafutását. Ilyen olcsó egyházi lapot senki sem adott olvasói kezébe. Változatos, kellemes, jó hirhordó, buzditó, hiterősitő volt mindig mindenkinek, minden hónapban szerzett egy-egy kellemes órát. A negyven év örömesztendején az olvasóktól vár nehány jó szót s nehány fillért. 2000 rendes olvasónk van. Kétezer példányban megy szét kis lapunk. Ha mindenki *40 leut* küld a 40 év emlékére, *szép kis tőkéje gyülne az Unitárius Közlönynek.* Mindenkitől *40 leu emlékadományt várunk. Erre számitunk.* Minden emlékadományt külön fogunk nyugtázni.

Ha több a tőke, jobb a lap! Minden egyes leut lapunk nagyobbitására és szépitésére fogunk felhasználni!

Adományok Gálfi Lőrinc pénztárnok cimére, Cluj, Unitárius Kollégium küldendők. **A Dávid Ferenc Egylet elnöksége.**

Kévekötés. Ifjusági folyóirat. Megjelenik havonként. Főszerkesztő: Balázs Ferenc. Felelős szerkesztő: Máthé Sándor. Szerkesztő: Lőrinczi László. Székelykeresztur.

Hosszu próbálkozás után, végre megjelent a D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezetének kiadásában egy ifjusági lap. Legelőször az 1928-ban, Székelykereszturon rendezett ifjusági konferencia mondotta ki egy ifjusági lap megjelentetésének szükségét s az Unitárius Közlöny mellékleteként meg is jelent abból egy kisérleti szám. Akkor azonban még nem volt megfelelő tőkénk s mert a vidéki tagozatok nem járultak hozzá a kiadás költségeihez, kénytelenek voltunk e lap további megjelentetésétől elállani. E melléklet kiadásának költségét a Dávid Ferenc Egylet előlegezte s ezzel az előlegezett összeggel még mindig adósok vagyunk. Másodszor a Balázs Ferenc kezdeményezésére megindult vetitettképes előadások jövedelméből, mint az Unitárius Egyház melléklete jelent meg ez az ifjusági lap, mig e számmal végre önállóan, saját neve alatt valósult meg az ifjuság eme régi vágya. E kis történelmi visszapillantás szükséges volt már csak azért is, hogy kitünjék belőle első megjegyzésünk indokoltsága, vagyis az, hogy a lap alján feltüntetett „I. évfolyam. 2. szám“ ki-

tételt nem tartjuk helyesnek. Vagy első szám az, vagy harmadik. Első, ha a lap nevét és önállóságát vesszük figyelembe; és harmadik, ha ide számitjuk a Közlöny és az Egyház mellékleteit is. Második megjegyzésünk a lap tartalmi részére vonatkozik. Legutolsó választmányi gyülésünk kimondotta, hogy ez a lap nem önképzőköri lap kiván lenni, ahol ifjusági szárnypróbálgatásokat közlünk le, ezt a célt legfeljebb egy rovatban, az „Uj vadrózsák"-ban szolgálhatjuk. Mégis e szám nehány olyan megjegyzést tartalmaz, amelyeket csak az ifjuság tájékozatlanságának és tulkifejlett, u. n. *kritikai* érzékének hangoztatásával lehet menteni. Ilyen mindenekelőtt a Cseke Péter cikke, amelyben mély megdöbbenéssel olvastuk az alábbi sorokat: „A müsor *sablonosságából* S. Nagy Lászió elbeszélése, Perédy György prologusa s Gyallai Domokos egyfelvonásosa tünnek ki." Hogy mit ért cikkiró sablonosság alatt, nem kutatom, de hogy ilyen megkülönböztetést tesz akkor, amikor azon a *sablonos* müsoron kiválóbbnál kiválóbb számok követték egymást, ez már legalább is izléstelenség. Sértjük vele a többi szereplőt, akik pedig sem tehetségük, sem teljesitményük miatt erre rá nem szolgáltak. Még naivabb ugyan e cikk egy másik megjegyzése, mely Gyallai „Dávid Ferenc bucsuzása" c. egyfelvonásáról igy nyilatkozik: „A darab középszerü..." Erre a megjegyzésre már csak mosolyunk lehet. A szerkesztőknek azonban ügyelniök kell jövőre, hogy ilyen, ifjusági önképzőkörökre sem méltó, felelőtlen megjegyzések csak ugy hangozzanak el, ha azokat megfelelő kritikai alátámasztás előzi, vagy utózza meg.

Helytelennek kell tartanom azt is, hogy egy-egy irótól, vagy nyomtatásban megjelent könyvből megkérdezés s tehát engedély nélkül részleteket közöl le a lap, még pedig ugy, hogy az a részlet — egy kiszakitott darabból lévén — az egész jelentését meghamisitja. Ezt a torz csonkot azután hátul, a kérdések között jobbról-balról megtépdesi. (Lásd „A tékozló fiu bátyja".) Ha már engedély nélkül közöl a lap és kommentárt is füz e közleményhez, akkor illő volna azt az egész részt, cikket, beszédet leközölni, vagy legalább is annak bő vázlatát.

Utolsó megjegyzésünk annak a tendenciának szól, mely megitélésünk szerint a városi és falusi hivek közötti elidegenedéshez vezet. A lapban elszórtan található ily értelmü megjegyzések közül csak az „Áron levelei"-hez füzött 3. és 4. kérdést irjuk ide: „3. Vajjon őszinte-e az, hogy ujabban a városi ember nagy barátsággal közeledik a falusi emberhez? 4. A saját érdekéből cselekszi-e ezt, vagy reá van kényszeritve, azért?" Magunk részéről nem látjuk semmi jelét annak, hogy egyházunkban „ujabban", nagyobb barátsággal közelednének a falusi emberhez, mint régebben. A mi egyházunk kilencven százalékban falusi gyülekezetekből áll s a városi lakosság is nagy többségében faluról bekerült első nemzedék, mely szabadságra, ünnepekre stb. állandóan hazalátogat szüleihez, rokonaihoz. Egyházunk nem tévesztette ezt a tényt szemelől a multban

sem, ma sem. Ha „ujabban“ több barátság mutatkozik valamilyen formában a falu iránt, ez a többlet csak a Kévekötés lehet. Összes többi lapunk ugyanis már évtizedekkel ezelőtt is megvolt, egyéb intézményünk szintén. A másik (4-ik) kérdés két alternativát vet fel látszólag, a valóságban azonban a kettő egy. Saját érdeke-e ez a városi lakosoknak, vagy reá vannak kényszeritve? Nem ugyanaz-e ez a két kérdés? Jaj lenne azonban nekünk ugyis, mint unitáriusoknak, ugyis, mint magyaroknak, ha a városi és falusi magyarságot, unitáriusságot csak az érdek, vagy a szükség vezetné egymáshoz! Ha nem lelki szálak kötnek össze minket, akkor bizony semmi sem köt össze. Ha egyes, elszórt esetek fordulnak is elő, melyekben az érdek a mozgató erő, — az unitáriusság, a magyarság életében ezeket általánossá hinni, vagy épen állitani: *bűn!!*

A Kévekötés egyébként a legszebb külalaku unitárius folyóirat, változatos, gazdag tartalommal. Ha programjába kevesebb zseniskedést, de annál több megértést viszen, kétségtelenül egyike lesz egyházunk erősségeinek.

Előfizetési ára egy évre 120 leu. Megrendelhető Lőrinczy László lelkésznél (Cadaciu—Kadács, p. u. Simonești, jud. Odorheiu).

Szent-Iványi Sándor.

Sz.: 136/1930.

U. P.

Unitárius Püspök.

Pályázat lelkészi állásra.

Nyugalombavonulás következtében megüresedett vargyasi unitárius egyházközségünk és szórványai rendes lelkészi állásra a pályázatot ujból kihirdetem.

Az állással járó javadalmak:

1. 160—180 kalangya (27 kévés) buza az egyes hivektől.
2. 160—180 „ „ „ zab „ „ „
3. 20—25 véka buza egyes hivektől.
4. 20—25 „ zab „ „
5. Kézi napszám megváltás (oszpora) egyesektől 4000—5000 leu.
6. 4 hold 1184 □-öl erdei kaszáló használat joga.
7. 186 □-öl u. n. „Kalapácsi szántó“.
8. 3 nagy marha után legelési jog.
9. 50—60 szekér tüzifa.
10. 4 szoba, 1 iroda, konyha és kamarából álló lakás 1153 □-öl kerttel és melléképületekkel.
11. Állami fizetéskiegészités (congrua).

A pályázók kötelesek kérvényüket, a Belsőemberek Választásáról szóló törvény 13. §-ának megfelelően fölszerelve, Balázs András esperes afiához Dârjiu—Székelyderzs (p. Archita. Jud. Odorheiu) folyó évi március 10-ig bezárólag benyujtani.

Kolozsvár, 1930 február 10.

Dr. Boros György,
püspök.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 23-tól február 23-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Szabó Reheka, Zöldi Piroska Szabéd, Székely Sándor, Ágh Ferenc, Ürmösi Jenő Kolozsvár, Dr. Balázs Ferenc Miskolc, Brázovey Dezsőné Sarnisegetusa, Pungucz Ágnes Torockószentgyörgy, Vajda Béla Vámosgálfalva, Hegedüs Gyuláné Kézdivásárhely, Boros Mózes Jobbágyfalva, Aradi Ferencné Torockó, Pap Miklós Topánfalva, Oltean Miklósné Botfalu, Gergely Istvánné Barót 1930-ra; Szabó József Parajd 1927-re; Unitárius Egyházközség Sepsiszentkirály 1928-ra; Dombi János Homoródszentmárton, Gál Józsefné Segesvár, Iszlay Albert Szentgerice, István Lajos Marosvásárhely 1929-re; özv. Nagy Miklósné Cserefalva, Bálint Mihály Drăgăsani, Nagy Elemér Temesvár 1929—1930-ra; Német István Kolozsvár, Baczó János, Csibi Sándor, Gothárd János, Gothárd Pál, Sebestyén Ferenc, Szabó Mózes Orbán, Unitárius Nőegylet Homorógalmás 1927—1930-ra; Nagy Sándor Tordátfalva 1924—1926-ra; Csathó Pálné Kolozsvár 1927—28-ra; Fülöp Domokos Homoródalmás 1928—30-ra, Kiss Béla 1928—29-re, Unitárius Nőegylet, Unitárius Egyházközség Homoródalmás 1925—1930-ra; Antoni Józsefné, Asztalos József, Imre Mihályné f., Imre Mihály, Imre János, Kolcsár János, Kondrát Jenőné, Révész József, Szász Gábor, Szász Istvánné, Fóri Jenő Olthéviz 1928—1929-re; Imre Sándorné 1927—1929-re.

Alapitói dijban fizettek: Dr. Hintz Györgyné Kolozsvár alapitói dijának 1000 leura emelésére, Pap László Székelyudvarhely, Kovács János Kolozsvár 500—500 leut.

A Közlöny negyvenéves fennállása alkalmából adományokat küldöttek: Gergely Istvánné Barót, Gál Lajos Alsógáld, Györke Dénes Beszterce, Tana Sámuel Sepsiszentgyörgy, Pap Miklós Topánfalva, Ürmösi Jenő Kolozsvár 40—40 leut; özv. Bohdál Károlyné Kolozsvár 50 leut; Csatkai Jenő Sopron 100 leut.

A Közlöny előfizetőit kérem, sziveskedjenek hátralékos dijaikat befizetni s ezáltal a pénztárt jelentékeny költségtől megkimélni.

Kolozsvár, 1930. február 23-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

„Szivemet hozzád emelem"

Női imakönyv, szerkesztőségünknél megrendelhető: fehér kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerűbb bőrsarokkal 100., 80. és 60 Leu.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz